

KOMMUNAL OG REGIONALDEP.
17 JAN 2005
04/2771-107
013
RA / SSA / MAG

Kommunal- og regionaldepartementet
Pb. 8112 Dep
0032 OSLO

Vår ref.:
2004/06311-16 RVL

Arkiv:
000

Deres ref.:

Dato:
17.01.2005

Høringsuttalelse til Distriktskommisjonen fra Nord-Trøndelag fylkeskommune.

Nord-Trøndelag fylkeskommune har hatt følgende behandling:

Sak 72/2004 i Fylkestinget:

”KOU 2004:1 Sterke regioner – Forslag til ny regioninndeling av Norge – Høring.
NOU 2004:19 Distriktskommisjonen – foreløpig behandling”.

Sak 4/2005 i Fylkesrådet:

”Høringsuttalelse til Distriktskommisjonen.”

Vedlagt oversendes vedtakene i begge sakene som Nord-Trøndelag fylkeskommunes
høringsuttalelse til Distriktskommisjonen.

Etter fullmakt

Ragnhild Vist Lindberg
rådgiver
(tlf. 74 11 12 67)

**Vedtak i sak 72/2004 i Fylkestinget i Nord-Trøndelag:
"KOU 2004:1 Sterke regioner – Forslag til ny regioninndeling av Norge – Høring.
NOU 2004:19 Distriktskommisjonen – foreløpig behandling".**

(Behandlet av Fylkesrådet 15.11.2004 og av Fylkestinget 09.12.2004)

1. Fylkestinget slutter seg til de målsettinger og strategier som en samlet Distriktskommisjon står bak, og anbefaler sterkt en forvaltningsreform med større makt til regionalt og lokalt nivå.
2. Det er en forutsetning at "pengene følger oppgavene", slik at regioner og kommuner blir i stand til å ivareta sitt ansvar enten man har totalansvar, bestilleransvar eller samordningsansvar for oppgaven.
3. En helhetlig og samordnet politikk, som også er prioriteringseffektiv og har legitimitet forutsetter et regionalt folkestyrt lederskap.
4. Fylkestinget vil understreke at nærhetsprinsippet bør legges til grunn for oppgavefordelingen. De oppgavene som kan legges til kommunene bør desentraliseres til lokalt nivå. Samtidig er det avgjørende at også kommunene har økonomiske forutsetninger for å være en aktiv utviklingsaktør.
5. En konsekvent oppfølging av Distriktskommisjonens anbefalinger kan gi grunnlag for en ny regioninndeling, men fylkestinget ønsker ikke nå å ta stilling til den geografiske inndelingen.
6. Det er positivt at Distriktskommisjonen viser en så klar vilje til å føre ein aktiv distriktpolitikk og til å overføre makt fra staten til regionene og lokalsamfunnene. Fylkestinget etterlyser samtidig et sterkere fokus på de minste lokalsamfunna. Vi trenger regionale motorer, men vi må også styrke og finne tiltak som kan bidra til ei positiv utvikling for de små lokalsamfunnene som vi har mange av i Nord-Trøndelag. Her har politikktutviklinga i kommisjonen vært for dårlig.
7. Distriktskommisjonen har i liten grad synliggjort kjønnskjevhetene i distriktene og i politikken. Det bør settes i gang et systematisk arbeid for å gi kvinner og menn like rettigheter, muligheter, ansvar og makt. For å styrke sysselsetting blant kvinner i distriktene må det fokuseres spesielt på kvinners situasjon.
8. Fylkestinget i Nord-Trøndelag påpeker at en offensiv distriktpolitikk er avgjørende for vekst og utvikling i Nord-Trøndelag.

Kommunene må få et betydelig økonomisk løft slik at de blir i stand til å drive utvikling og på den måten bl.a. bidra til at hovedtrekkene i bosettingsmønsteret opprettholdes. Dette er også en forutsetning for at kommunene kan opprettholde et godt tjenestetilbud.

9. Fylkestinget i Nord-Trøndelag mener Norge i langt større grad bør utnytte det handlingsrommet som ligger i distriktpolitikken i dag. De fleste land er opptatt av å utnytte de mulighetene som til enhver tid finnes i internasjonalt regelverk for å utvikle eget næringsliv og styrke egen konkurransekraft. Det er påpekt av Distriktskommisjonen, Effektutvalget og Handlingsromutvalget at Norge på langt nær utnytter de mulighetene som ligger innenfor regelverket til å ta i bruk generelle og

selektive virkemidler mot næringslivet, spesielt i distriktene, og dette bekymrer Fylkestinget i Nord-Trøndelag.

10. Fylkestinget i Nord-Trøndelag er sterkt uenig i flertallet i Distriktskommisjonen sin anbefaling om landbruk. Fylkestinget i Nord-Trøndelag ønsker ikke en reduksjon i det samlede produksjonstilskuddet til landbruket. Ved en eventuell reduksjon som følge av nye internasjonale regler, bør produksjonstilskuddet i sin helhet kanaliseres tilbake til landbruket. Hvis dette ikke er mulig bør midlene brukes til andre utviklingstiltak i de områdene som rammes.
11. Med bakgrunn i fylkestingets behandling i desember 2004 av Distriktskommisjonens innstilling, gir fylkestinget fylkesrådet fullmakt til innenfor rammene av fylkestingets vedtak å gå nærmere inn på detaljene og avgi en eventuell supplerende uttalelse til Distriktskommisjonens innstilling innen høringsfristen 14. januar 2005.

**Vedtak i sak 4/2005 i Fylkesrådet i Nord-Trøndelag:
"Høringsuttalelse til Distriktskommisjonen."**

Fylkesrådet vil gi følgende supplerende høringsuttalelse til Distriktskommisjonen:

Uttalelsen er strukturert etter NOU-ens kapittel 7, Konklusjoner og anbefalinger og kommer i tillegg til vedtak i Fylkestinget i sak 72/2004.

Fylkesrådet vil innledningsvis uttrykke prinsipiell støtte til distriktskommisjonens hovedgrep, veivalg og strategier. Hovedretningen i de foreslåtte endringene utgjør et godt grunnlag for å utforme en helhetlig, målrettet og effektiv distrikts- og regionalpolitikk. Høringsuttalelsen tar for seg de konkrete anbefalingene og løfter fram forhold vi mener er viktige innenfor de ulike forslagene.

Kap. 7.4 Konkrete anbefalinger

Fylkesrådet viser her til sak 72/2004 i Fylkestinget i Nord-Trøndelag. I tillegg vil fylkesrådet understreke at det er viktig at kommisjonens anbefalinger ses i sammenheng og ikke gjennomføres stykkevis og delt. Det er retningen i de foreslåtte endringene som er viktig og fylkesrådet støtter kommisjonen på at det ikke vil være tilstrekkelig å gjennomføre et utvalg av de mer kortsiktige tiltakene.

Kap. 7.4.2 Anbefalinger vedrørende styringsstruktur.

Forvaltningsstruktur og oppgavefordeling

Fylkesrådet støtter hovedstrategien om desentralisering av makt til underliggende forvaltningsnivåer. Staten skal fortsatt ha det overordnede ansvar for sektorpolitikken og fastlegge distrikts- og regionalpolitiske målsettinger. Men fylkesrådet støtter flertallsforslaget om at det er nødvendig med styrket samordning på statlig nivå. Effektene av statlig politikk er, iflg. Effekttvalget, størst når regionalpolitikken er koordinert på tvers av politikkområder og samspillet mellom de ulike sektorpolitikken fungerer. En større del av en samordnet regionalpolitikk kan med fordel ivaretas på regionalt nivå.

Trenivåmodell

Fylkesrådet støtter flertallsforslaget (11) om en trenivåmodell og vil understreke følgende:

- Fylkesmannens oppgaver bør rendyrkes til tilsyn og kontroll
- Det folkevalgte regionale nivået bør i særlig grad overta myndighet fra staten på områder som er av stor betydning for regional utvikling: infrastruktur, samferdsel, utdanning, forskning, næringsutvikling, kultur, kommuneoverskridende areal- og ressursforvaltning og helse. Kommisjonens anbefalinger innenfor disse områdene støttes i sin helhet, slik det også er beskrevet i fylkesrådssak 63/2003, Innspill til Distriktskommisjonen.
- Det bør overføres myndighet til kommunene for at de skal få mulighet til å ta ansvar for egne ressurser og egen utvikling. Dette gjelder spesielt arealforvaltning, næringsutvikling og stedsutvikling, slik kommisjonen foreslår.

Kommunalt nivå

Fylkesrådet støtter kommisjonens forslag om at alle kommunene fortsatt bør være generalistkommuner, men at dette ikke forhindrer samarbeid, annen organisering og interkommunal spesialisering. Når det gjelder kommunestruktur, støtter fylkesrådet flertallsforslaget (9) om at mange distriktskommuner har så stort areal og så spredt bosetting at sammenslåing av slike kommuner vil gi liten gevinst, og derfor ikke bør ha prioritet så lenge kommunene ikke selv tar initiativ til dette. Ellers er fylkesrådet av den oppfatning at kommunestruktur bør bestemmes av kommunene selv. I vårt fylke ser vi nå hvordan kommuner finner sammen i ulike samarbeidskonstellasjoner etter behov og fylkesrådet mener det er slike prosesser som bør ligge til grunn for kommunestrukturen.

Prosess

Reformbehovet er tilstrekkelig dokumentert gjennom mange utredninger over flere år og fylkesrådet mener derfor det er av stor viktighet, slik kommisjonen foreslår, at en omstrukturingsprosess ikke drar ut i tid, men avklares i løpet av neste stortingsperiode. Ut fra bl.a. hensynet til ansatte, forutsettes at tidligere gitte signaler om behandling overholdes.

Sametingets rolle

Fylkesrådet støtter kommisjonens anbefalinger på dette punkt.

Kap. 7.4.3 Anbefalinger for økt verdiskaping i viktige distriktsnæringer

Naturressurser som regionale fortrinn

Fylkesrådet støtter kommisjonens anbefalinger om økt mulighet for geografisk differensiering og regionale prioriteringer innenfor arealvern og bruk av arealressurser. Det er viktig at regionene får økt ansvar for kommuneoverskridende planlegging, basert på samhandling og en avklart ansvars- og myndighetsfordeling mellom det kommunale og regionale nivået. Fylkene må i større grad få styring med konsesjonsbehandlingen og sikres økonomisk kompensasjon for å bidra til å ivareta store nasjonale naturressurser.

Landbruk

Fylkestinget i Nord-Trøndelag har sagt seg sterkt uenig i flertallet i Distriktskommisjonens anbefaling om landbruksoverføringer. Fylkestinget ønsker ikke en reduksjon i det samlede produksjonstilskuddet til landbruket. Ved en eventuell reduksjon som følge av nye internasjonale regler, bør produksjonstilskuddet i sin helhet kanaliseres tilbake til landbruket. Hvis dette ikke er mulig, bør midlene brukes til andre utviklingstiltak i områder som rammes.

For øvrig støtter fylkesrådet kommisjonens betraktninger om muligheter for å føre en norsk landbrukspolitik innenfor WTO, fokus på lokal foredling, bosetting og kulturlandskap.

Fiskeri

Fylkesrådet presiserer at det regionale forvaltningsnivået må involveres mer når det gjelder forvaltning av naturressurser, gjennomføring av utviklingsoppgaver og gis bedre regionale styringsmuligheter.

Fylkesrådet støtter kommisjonens flertallsinnstillinger, men støtter mindretallsinnstillingen (6) om at det bør åpnes for at fiskeindustribedrifter skal kunne eie fiskefartøyer med kvoter, inngå langsiktige avtaler med fiskere samt etablere en fleksibel bruk av kvoter mellom fartøytyper. Fylkestinget har tidligere støttet uttalelser om at den landbaserte del av fiskerinæringen bør gis muligheten til større integrering i verdikjeden for sjømat fra fangstledd til mottak/bearbeiding og marked. Fylkesrådet er positiv til at det utredes en ordning om grunnrente. Det presiseres at det totale avgiftsnivå, spesielt for nyetableringer i marin sektor, ikke blir en hemmende faktor for utløsning av verdiskapingspotensialet.

Havbruk

Fylkesrådet støtter flertallsinnstillingen om havbruk. Konesjonsvilkårene skal kunne differensieres til en viss grad. Fylkesrådet støtter forslaget om at dagens konsesjonsavgift for oppdrettsvirksomhet erstattes av en arealavgift til den kommunen hvor anlegget ligger. Dette for at næringslivets verdiskaping i distriktssamfunnene skal gi størst mulig lokale effekter og for å legge til rette for lokal næringsutvikling. Fylkesrådet støtter kommisjonens fokus på økt offentlig satsing på FoU og bedret markedstilgang i EU som det viktigste for norsk sjømat.

Reiseliv

Fylkesrådet slutter seg til kommisjonens anbefalinger om et større offentlig ansvar for reiselivets fellesoppgaver. Dette er spesielt viktig i fylker hvor reiselivsnæringen er preget av mange små aktører. Et tettere samarbeid mellom landbruk og reiseliv er viktig og Trøndelagsfylkene har fokus på det i felles fylkesplan. Fokus på FoU er nødvendig.

Elektrisk energi

Fylkesrådet støtter kommisjonens betraktninger om at staten bør satse bevisst på å utvikle flere kostnadseffektive kraft- og energikilder, men er opptatt av konkrete tiltak. Fylkesrådet mener staten må avklare en politikk for finansiell medvirkning til etablering av infrastruktur for gass, bl.a. avklare Statnetts rolle i denne sammenheng. Krav om CO₂-håndtering knyttet til gasskraftverk er pr. dato ikke økonomisk realiserbart. Staten må medvirke finansielt for å utvikle anvendelsesområder for CO₂ som gir merverdi. Fylkesrådet støtter punktet om justering av nettariiffene, men like viktig er at det bør etableres en utjevningsordning for nettariiffer som kompenserer for ugunstig bosettingsmønster. Ordningen kan gjøres provenynøytral.

Det er viktig at inntektene fra kraftproduksjonen tilfaller lokalt og regionalt nivå, men like viktig er det lokale/regionale eierskapet som setter energivirksomheten i en særstilling i næringsutviklingen i distriktene. All erfaring tilsier at eierskap uten slik lokal forankring medfører sentralisering av viktige funksjoner og en tilsvarende utarming av kompetanse og ressurser i distriktene. Dette hensynet må ivaretas i arbeidet med ny lovgivning rundt eierskapet til kraftressursene.

Industri

Fylkesrådet slutter seg til kommisjonens forslag.

Petroleum

Fylkesrådet mener det er viktig at tilstrekkelig prospektive leteareal tildeles. Dette for at blant annet interessen for letevirksomhet økes. Det er videre viktig at petroleumsindustrien får anledning til å operere under rammevilkår som er konkurransedyktig med andre

petroleumsområder globalt. En best mulig jevn og forutsigbar leteaktivitet er nødvendig for å oppnå stabil aktivitet i leverandørindustrien.

Regional- og distriktspolitiske målsettinger må tillegges betydelig vekt ved valg av ny gassinfrastruktur i Norskehavet, slik at mulighetene for regional verdiskaping og sysselsetting med basis i gassressursene blir godt ivaretatt. Ved valg av ny gassinfrastruktur i Norskehavet skal ilandføring skje til landsdelen. Det er nødvendig å se flere felt og større områder i sammenheng når fremtidige transportløsninger skal etableres.

Fylkesrådet støtter kommisjonens betraktninger om at utbygging og drift av petroleumsfelt skal gi størst mulig regionale ringvirkninger. Petroleumsaktiviteten gir og kan i økende grad bidra til en økt aktivitet for næringslivet og bidra til å sikre eksisterende virksomheter og skape nye arbeidsplasser i regionen, om rammevilkårene til enhver tid er de rette.

Tjenesteytende/"nye" næringer

Fylkesrådet slutter seg til kommisjonens anbefalinger og vil spesielt peke på potensialet i kultur som næring. På dette området er det behov for å etablere bredere programmer for å vinne erfaringer og skape synergieffekter innenfor kulturelt entreprenørskap.

Lokalisering av offentlig virksomhet

Fylkesrådet slutter seg til kommisjonens anbefalinger og vil spesielt peke på viktigheten av at arbeidet med utlokalisering av statlige arbeidsplasser til distriktene videreføres og at lokalisering av ny statlig virksomhet som hovedregel skal skje utenfor Oslo.

Kap. 7.4.4 Anbefalinger med sikte på økt innovasjon og nyskaping

Sterke og dynamiske regioner og miljøer

Fylkesrådet slutter seg til kommisjonens anbefalinger og vil spesielt understreke viktigheten av utvikling av sterke, dynamiske regioner.

Innovasjonssystem - samspill

Kommisjonen har viktige anbefalinger og fylkesrådet vil understreke behovet for samspill og nettverksbygging mellom enkeltaktører i innovasjonssystemet. En utfordring som må løses er det langsiktige perspektivet på finansiering av virkemidler for innovasjon og nyskaping, som kunnskapspark og næringshager. I en del distrikter er det bl.a. pga. næringsstruktur og avstandsulemper lite sannsynlig at strukturene er selvgående økonomisk. Staten, som gjennom SIVA har dratt i gang disse initiativene, bør ta ansvar for å sikre disse aktørene en langsiktig finansiering.

Entreprenørskap

Fylkesrådet er enig i at grunnleggende entreprenørskapskultur og entreprenørskap i skolen er viktige strategier i det regionale utviklingsarbeidet. Fylkesrådet støtter mindretallsforslaget om at ordninger som når kvinnelige etablerere må styrkes.

Når det gjelder kjønnsperspektivet, har fylkestinget sagt at kommisjonen i liten grad har foreslått tiltak i politikken for å rette opp kjønnsskjevhetene i distriktene. Det bør settes i gang et systematisk arbeid for å gi kvinner og menn like rettigheter, muligheter, ansvar og makt. For å styrke sysselsetting blant kvinner i distriktene må det fokuseres spesielt på kvinners situasjon.

Utdanning

Fylkesrådet er enig i kommisjonens anbefalinger og er spesielt opptatt av samhandling mellom høyskoler og de regionale forskningsinstitusjonene for å bygge opp konkurransedyktige

kompetansemiljø i distriktene, og at finansieringssystemet for universitet og høyskoler forsterker institusjonenes økonomiske incitament for å tilpasse virksomheten til regionale behov og muligheter.

Forskning

Fylkesrådet støtter kommisjonens anbefalinger på dette punktet og vil spesielt framheve nødvendigheten grunnbevilgninger til de regionale forskningsinstitusjonene. Fylkesrådet støtter flertallsforslaget i kommisjonen om utprøving av regionale forskningsfond.

Kapital

Fylkesrådet mener kommisjonen har foreslått gode strategier for å møte utfordringen om tilgang på risikokapital i distriktene.

Kap. 7.4.5 Anbefalinger vedrørende utvikling av attraktive og livskraftige samfunn.

Fylkesrådet støtter kommisjonen på at kommunene har avgjørende betydning for lokal utvikling. Fylkestinget i Nord-Trøndelag har sagt at kommunene må få et betydelig økonomisk løft slik at de blir i stand til å drive utvikling og opprettholde et godt tjenestetilbud. Kommunene er det viktigste distriktpolitiske virkemidlet og må ha ressurser til å kunne utgjøre en solid førstelinjetjeneste overfor næringsliv, etablerere og befolkning. Kommunene i distriktene har en annen rolle enn sentralt beliggende kommuner som viktige kompetanse- og utviklingsaktører. Det bør derfor brukes mer offentlig kapital i distriktskommunene gjennom rammeoverføringer for at kommunene kan beholde utviklingsaktørrollen, og ikke slik det er i dag, at de tvinges til å kun drive tjenesteproduksjon.

Kap. 7.4.6 Anbefalinger vedrørende samferdsel og annen infrastruktur

Fylkesrådet støtter kommisjonens anbefalinger om investeringer i infrastruktur og vedlikehold for å redusere avstandsulempene. Fylkesrådet påpeker at samferdselsinvesteringene, herunder jernbane, må skje i distriktene. Det er nødvendig for å kunne nå målsettingen om å ta hele landet i bruk. Dette innebærer også nødvendigheten av å ivareta utviklingsbehov på det sekundære vegnettet i tillegg til prioriterte transportkorridorer og intermodale knutepunkt.

Fylkesrådet vil spesielt legge vekt på nødvendigheten av å opprettholde den regionale flyplasstrukturen, slik kommisjonen foreslår. For Nord-Trøndelag anses dette som avgjørende viktig for næringslivet i og rundt Namsos og Rørvik, vårt fylkes regionflyplasser.

Fylkesrådet støtter anbefalingen om at det offentlige må ta ansvar for utbygging av bredbånd i distriktene med lite markedsgrunnlag. Fylkesrådet vil i tillegg anbefale at det legges opp til en differensiert prispolitikk for bruken av bredbånd i distriktene.

Kap. 7.4.7 Anbefalinger vedrørende geografisk differensiering av virkemidler

Smal distriktpolitikk

Fylkesrådet slutter seg til kommisjonens innledning om distriktpolitikken, geografisk differensiering av virkemiddelbruken og gradering av innsats ut fra inndeling i hvilke geografiske områder som trenger ulike tiltak.

Tilstrekkelig økonomiske virkemidler er nødvendig for en positiv utvikling i distriktene og det er nødvendig med økte økonomiske ressurser til den smale distriktpolitikken, slik flertallet i kommisjonen foreslår. Det må til en aksept av nødvendigheten av større tyngde i tiltakene generelt. Skal distriktsnorge løftes opp på samme konkurranseplattform som resten av landet

må det offentlige gå lengre enn i dag både i dimensjoneringen og bredde i virkemidlene. Dette gjelder både tilrettelegging og bedriftsfinansiering.

I distrikts- og regionalpolitikken er det nødvendig å ta i bruk både generelle og selektive virkemidler. Generelle virkemidler er egnet til å tilrettelegge for næringsutvikling generelt, mens spesielle virkemidler må settes inn som kompensasjon der markedsmekanismene ikke fungerer bl.a. på grunn av avstandsulemper, næringsstruktur, bosettingsmønster osv.

Differensiert arbeidsgiveravgift

Fylkesrådet støtter flertallsforslaget om at den differensierte arbeidsgiveravgiften i så stor grad som mulig bør opprettholdes og gjeninnføres dersom EUs regelverk igjen åpner for dette.

Distriktpolitiske virkeområder

Fylkesrådet støtter forslaget om at det distriktpolitiske virkeområdet fortsatt bør åpne for differensiert virkemiddelinsats i områder med ulik grad av distriktsutfordringer

Tiltak rettet mot særlig utsatte områder og småsamfunn

Fylkestinget har i vedtak i sak 72/2004 etterlyst sterkere fokus på de minste lokalsamfunnene. I tillegg til regionale motorer er det også behov for å styrke og finne tiltak som kan bidra til ei positiv utvikling for de små lokalsamfunnene som vi har mange av i Nord-Trøndelag. Her har politikktutviklinga i kommisjonen vært for dårlig. Ellers støttes kommisjonens punkter vedr. tjenestetilbud i småsamfunn, nærbutikker og førstelinjetjeneste for statlige etater.

Fylkesrådet støtter kommisjonens tenkning om at virkemidlet tiltakssonen Nord-Troms og Finnmark også kan anvendes i andre områder av landet med tilsvarende utfordringer.

Samiske områder

Fylkesrådet støtter kommisjonens anbefalinger på dette punktet.